

פרשת דברים

לא תכירו פנים במשפט (א, יז)

התורה וכו'. וז"ל ספר החינוך (מצוה תיד): שנמנע בית דין הגדול או ראש גלות, שלא יעמיד דין - לשפוט את העם - שלא למד חכמת התורה וביאור משפטיה הישרים והצדיקים, ואפילו היו בו כמה מידות נכבדות, אחר שאינו יודע ובקי בחכמת התורה, אין ראוי למנותו דין, ועל זה נאמר: 'לא תכירו פנים במשפט'. ואח"כ חזר וסיכם: ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן. והעובר על זה ומינה דין שאינו חכם, מחמת עשרו או טוב מדותיו או מאהבתו אותו או מחמת כבוד קרוביו, ביטל עשה זה ועונשו גדול מאד. עכ"ד.

והנה פשט המקרא דקאי על דיינים כמפורש. וגם המצוה מוזהרים בה הממונים כגון בית דין או ראש הגולה. ולכן לכאורה מי שממנה "מורה" למתלמידים ואותו מורה אינו כל כך מלמד טוב, לא יעבור על איסור זה. וכגון מי שיש לו מוסד או ת"ת וצריך מלמדים, ומפני שיש לו קרוב משפחה, או מורה ששוכרו במחיר נמוך, ומפני כן ממנה אותו, דאע"ג דאין ראוי לעשות מלאכת ה' רמיה, מ"מ אינו עובר לכאורה על איסור לא תכירו פנים במשפט. וע' בפתיחה לשו"ת מציון אורה חלק ראשון.

אפס, כי בספר החינוך (שם) הוסיף וכתב בזו הלשון: ומכלל מצוה זו גם כן שכל מי שבררו אותו בני אדם "למנות עליהם ממונים לשום ענין", שישים כל השגחתו וכל דעתו למנות מהם הראויים והטובים על אותו מינוי שהקהל צריכין אותו. ולא יגור מפני איש למנות מי שאינו ראוי. עכ"ל.

נראה מדבריו דלאו דוקא במינוי "דיינים" אלא "כל מינוי של קהל" ישנו איסור זה, והוא בכלל מצוה זו. לפי"ז הממנה איזה "מלמד" ואינו ראוי ולא ממנהו אלא מפני שיש לו בזה רצון לחסוך ממון או מפני קורבת משפחה, הרי זה בכלל איסור זה. ואולי גם אם ממנה כל דבר של ציבור, וכגון מה שמבואר ברמב"ם בהלכות מלכים (פ"א) שלא למנות "מלך" או לכל שררה את הגר או אשה. ע"ש. וכעין זה גם כאן. ולפי"ז יתכן שמלבד איסור מקרב אחיך יעבור על איסור של לא תכירו. והשי"ת ישיב שופטינו כבראשונה ויעצינו כבתחילה ויגאלנו גאולת עולם. אמן.

מקור: הרב אלעזר רז שליט"א